

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІОУЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 205 (1092)

Субота, 16 чэрвеня 1956 года

Цана 40 кап.

Наша жыццё

На Усход і Поўнач

Зусім нядаўна камсаом Беларусі пакіраваў сваіх лепшых сямлю і дачок на асабнае дэлегацыі і абложных зямель.

Цяпер партыя і ўрад звярнуліся да моладзі з заклікам выдзеліць з свайго асяродка 400—500 тысяч юнакоў і дзяўчат на будоўлі Усходу і Поўначы краіны. Заклік знайшоў гасары волгу сярод юнакоў і дзяўчат рэспублікі. У Мінскі гарком і райкомы штодзённа паступаюць заявы ад моладых патрыятаў.

«У адказ на заклік Партыі і Урада я хачу паехаць на будоўлі шостай пяцігодкі, — піша ў Варшылаўскім райком ЛКСМБ рабочы зваротнага цеха Мінскага раённа-завода Леанід Штукін. — Прашу паслаць мяне на Далёкі Усход. Я яшчэ малады і хачу ўсё жыццё сваё прысвяціць свайму народу, свай Радзіме».

Маладая работніца радыёзавода Галіна Равіка піша: «Я хопі і не камсаомка, але не магу стаяць у баку, калі родная Комуністычная партыя кліча мяне на новыя працоўныя поўдні. Прашу райком камсаома паслаць мяне па камсаомскай пуціцы на работу ў Данбас. Хачу быць на перадавых пазіцыях у барацьбе за выкананне рашэння XX з'езду партыі».

Сваё жаданне паехаць на навабудоўлі Усходу, Поўначы і Данбаса выказалі выпускнікі архітэктурна-будавнічага тэхнікума Віктар Шурок, Зінаіда Бутухова, Міхаіл Шыхану, навучніцы школы ФЭА № 1 Аляксандр Аўсінікаў, Алег Шаўноў, Іван Чайка, выпускнікі 10 класа Ірына Прэпашка, маладая рабочыя будтрэста № 1 Іван Дубін, Ігар Клімовіч і многія іншыя.

Гэтымі днямі з Мінска ў Хабарскай край выехала першая група камсаомляў.

У. СЯРГЕЕВ.

На здымку: прыводзіць беларускіх камсаомляў на Мінскі вакзал.

Фото В. Лупейкі (БЕЛТА).

Трактар МТЗ-5 „Беларусь“

Трактар МТЗ на першым погляд нічога не адрозніваецца ад сваіх папярэднікаў, якія вылучаныя за маркі МТЗ-2 або МТЗ-4. У яго такі-ж выконвае выгляд, таксама размяшчана сістэма кіравання, і бадай не ўсёкі трактарыст зможа адрозніць гэтыя машыны.

Але вестка аб тым, што канструктары Мінскага трактарнага завода стварылі новую мадэль трактара «Беларусь» і што ўжо зроблены першыя ўзоры, хутка аблажыць рэспубліку. У адрас завода стаіць прыходзіць пільны.

Задачу вырашаць працоўных зразумела. У шостай пяцігодцы належыць вырашыць рад вялікіх задач у справе ўзідання сельскай гаспадаркі рэспублікі. Вось чаму такія іх цікавіць перш за ўсё.

Беларускі трактарабудавнічы завод аб патрэбах механізатараў і хлебаробаў і на працягу апошняга часу напружана працуе над тым, каб палепшыць якасці трактара «Беларусь», павялічыць яго магутнасць. Для гэтага трэба было перагледзець усё вузлы машыны. У творчых пошуках прынялі ўдзел токары, ліцейшчыкі, фармаўшчыкі, асартысты заводу.

Хутка быў сабраны першы трактар маркі МТЗ-5, які з'явіўся мадэрнізаванай канструкцыі машыны МТЗ-2. Самым радасным было тое, што новая машына лягчай за папярэднюю на 300 кілаграмаў, а магутнасць рухавіка павялічана на тры конскія сілы. Акрамя таго, на 20 грамаў зменшыўся ўдзельны расход паліва. Гіравулічны пад'ёмнік навісных машын павялічыў маневранасць трактара, стала лягчай прайма трактарыста.

Мадэрнізацыя павялічыла магутнасці ўжывання машыны. Трактар МТЗ-5 можа быць выкарыстаны на арацоўцы глебы пад сямлю і пасадку, на мікрадровай арацоўцы прапашных культур, на ўборачных

роботах і ў якасці бусроўшчыка.

У гэтым годзе машына-трактарныя станцыі рэспублікі атрымаюць першую партыю новых трактараў МТЗ-5.

В. КАРЫМАТ.

Паспяховыя доследы

На сталах у лабараторыі хіміі драўніны і расліннай сыравіны мноства розных колбаў і рэртар. У адным — белая пушыстая маса, падобная на вату, у другіх вадкасці. Адна з колбаў падаграецца. Пары, праходзячы па лабірынту гумавых і шклянных трубочак, кандэнсуецца, і празрыстыя кропелькі адна за адной падаюць у колбу...

Загэдчык лабараторыі, кандыдат хімічных навук тав. Скрыган, наглядчычы за працэсамі, расказвае:

— Кропелькі, што падаюць у колбу, — этылавы спірт. Ён неабходны не толькі для атрымання (сінтэзу) каучуку або ракетнага паліва. Этылавы спірт шырока ўжываецца ў харчовай прамысловасці і жыццязабудаві.

Як-жа атрымаць этылавы спірт беларускіх лясных вытокаў?

На працягу некалькіх год у лабараторыі хіміі драўніны Скрыган разам з іншымі супрацоўнікамі займаліся вывучэннем хімічнага складу звычайных балотных сасновых шпіў. І калі лясныя закончылі ўсе творчыя моманты, падлікі, было вырашана правесці рад доследаў на Ваўруцкім гідролізічным заводзе. У спецыяльна абсталяванай чым была закладзена скаршаная і адпаведным чынам арацэваная шпёвая маса. Вынікі аказаліся выдатнымі. З адной тоны сыравіны было атрымана да 200 літраў этылавага спірту.

Ды хіба толькі танны спірт дае шпёвая драўніна! Лабараторыі распрацаваны метады перапрацоўкі глыбінных смялячых на смалішкінарных заводах рэспублікі, які дае магчымасць атрымаць рад каштоўных прадуктаў — шкіпінар, сасновое флакатычнае масла, сасновую смалу, значную колькасць гаручага газу. Распрацоўваецца спосаб атрымання целюлозы і паўцелюлозы.

У шостай пяцігодцы наша лабараторыя будзе вырашаць праблемы, якія маюць вялікае народнагаспадарчае значэнне, — гаворыць тав. Скрыган. — Вядуцца лясныя доследы па атрымання раду хімічных прадуктаў, неабходных для электраэнергетычнай прамысловасці і іншых галін прамысловасці.

Новы будаўнічы матэрыял

Лён — багацце нашай рэспублікі. Кожны дзень з ільнякомбінатаў машыны вывозяць сотні метраў перагатаванай тканіны. Каму даводзілася быць на камбінаце, ведае і тое, што пасля арацоўкі ільнява-лязна застанюцца адходы — кастрыцы. На працягу апошніх год кастрыцы проста вывозілі і спалвалі.

А ці нехта скарыстаецца яе ў будаўніцтве, напрыклад, пры вырабе тынкаявалістых пліт? — Такіх пытанняў зацікавіліся навуковыя супрацоўнікі лабараторыі вяржучых матэрыялаў Навукова-даследчага Інстытута Міністэрства прамысловасці будматэрыялаў БССР тт. Піткоўская і Дзюбенцаў.

Усё калектыў абмяркоўваў цікавую прапанову. І гэта зразумела. Кастрыцы валодае цудоўнымі якасцямі. Калі яе дадаць у гіпс, утвараецца трывалая гіпса-валякністая маса, якую можна паспяхова выкарыстоўваць у тынкаявалістых работах.

Але ў якіх прапоруках трэба змяніць гіпс з кастрыцай, колькі дадаваць вады? — Усё гэта неабходна было высветліць шляхам выпрабаванняў і доўгіх доследаў. Калі рэцэпт у асноўным быў гатовы, супрацоўнікі лабараторыі пераключылі ў тым, што будаўнічы рэспублікі адчуваюць вялікую патрэбу ў перагародных, а не тынкаявалістых плітах.

Тады-ж супрацоўнікі лабараторыі ў сааружнасці з заводскімі рабочымі т.т. Бельдзюкевічам, Лаціцкім і іншымі распрацавалі і змянілі тэхналогію вырабу пліт. Размолотую кастрыцу перамяшалі з гіпсам і вадою. Затым вакуумна ўстаноўка выпітвала частку лішняй вады, пасля чаго пліты прасавалі і сушыліся. Але зацікава вадкасць адбывалася на якасці пліт. Таму пры наступным удасканаленні працэсу ліквідавалі вакуумную ўстаноўку, пакінуўшы прасаванне. Цяпер-жа супрацоўнікі лабараторыі думалі над тым, каб абысціся без прэса.

Надаўна Мінскі камбінат будаўнічых матэрыялаў наладзіў выпуск перагародных пліт. Гіпса-валякністыя пліты на ільняной кастрыцы даюць вялікую грашовую эканомію, значна скарачаюць выдаткі каштоўных лесаматэрыялаў.

Л. БАЗАЕВА, малады навуковы супрацоўнік Інстытута будаўнічых матэрыялаў.

ПЕРШАЯ СУСТРЭЧА

Іванаўскі абласны драматычны тэатр існуе калі чэрці стагоддзя і заваяваў папулярнасць не толькі ў працоўных Іванава, але і ў глядачоў іншых гарадоў краіны. За гэты перыяд калектывам ажыццэўлены пастаноўкі найбольш значных твораў класічнай і савецкай драматургіі.

У апошні час калектыў і рэжысура тэатра многа працуюць з аўтарамі, якіміроўваюць свае творчыя пошукі на стварэнне арыгінальнага рэпертуару.

Так, да 50-гаддзя першай рускай рэвалюцыі нашым калектывам у творчай сааружнасці з мясцовымі аўтарамі быў створаны спектакль «Перад выходам» — пра гераічную стачку іванаўскіх тэкстыльшчыкаў у 1905 годзе, у працэсе якой узнік аліян з першых Саветаў рабочых дэлегатаў. На жаль, на ўмовах сціпы мінскага тэатра мы не можам пазнаёміць мінчан з гэтым творам.

Многія п'есы, як «Алія» С. Алёшына, «Выхаванне пацуючы» А. Цсарскага, «Дрэвы паміраюць стоячы» А. Касона і іншыя тэатр паставіў першым у нашай краіне.

Гастролі тэатра ў Мінску пачаліся 15 чэрвеня ў памяшканні Рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горькага спектаклем «Першы дзень свята» па п'есе Н. Хікмета. Гэта сацыяльная драма, якая з вялікай сілай выкрывае зварыныя нормы турэцкай сучаснай буржуазіі. Разам з тым — гэта цудоўная песня аб жыцці простага народа. У сямі багата дэкарацыяй і выдатна спадчынай. На гэтым фоне светлым светам выглядае каханне двух маладых людзей: служанкі Захры і электрамеханіка Джамола. У спектаклі заняты асноўны састаў Спектакля пастаўлены галоўным рэжысерам Ю. Алькоўскім, мастацкае араформленне выканана па эскізах і пад кіраўніцтвам галоўнага мастака Н. Багаўльскага.

У выкананні артыстаў Іванаўскага драматычнага тэатра глядачы Мінска ўбачылі і другую п'есу Н. Хікмета — «Легенду аб каханні». Створаная на аснове народнай творчасці, яна поўная паэтычнай прыгажосці і з'яўляецца сапраўдным гімнам вялікаму чалавечаму каханню. Спектакль, пастаўлены чатыры гадзі таму назад рэжысерам І. Альферавым, да гэтага часу не сыходзіць са сцены.

Горкаўскія дні тэатр адзначыў адной з сваіх лепшых работ — спектаклем «Стары». Значнае месца ў нашым рэпертуары адведзена савецкай сучаснай п'есе.

Тры камедыі: «Колы пшчы» бр. Тур., «Выхаванне пацуючы» Цсарскага, «Шушэцкі спляс» Кіршона прысвечаны тэмам ласкі і жыцця, каханню і дружбы савецкай моладзі.

Іспанская і французская драматургія прадстаўлена камедыяй Кальдерона «З каханнем не жаргуюць», Касона — «Дрэвы паміраюць стоячы», Ф. Піа — «Парыжскі анічкі».

Труп тэатра складае група майстроў старажытнага пакалення і значны калектыў творчай моладзі.

Заслужаны артыст РСФСР М. Колесаў ўпершыню стварыў вобраз В. І. Леніна на сцэне Іванаўскага тэатра, выступіўшы ў спектаклях з многімі цікавымі працамі. У спектаклі «Алія» М. Колесаў у ролі доктара стварыў прыямы вобраз савецкага чалавека. Праз вобраз анічкі («Парыжскі анічкі») артыстам з вялікай выразнасцю раскрываюцца вялікі чалавечыя пачуцці лабра і любі.

Вельмі цікавай з'яўляецца работа заслужанай артыстка Кіргіскай ССР К. Лукірэі ў спектаклі «Легенда аб каханні», у якой яна іграе ролю царыцы Мехменз Балу.

Мінчане таксама пазнаёміліся з выдатнымі акцёрамі нашга тэатра: В. Шчуркоў, К. Анціпіншын у ролі Мастакова па п'есе М. Горькага «Стары».

Артыстка Е. Еўгенява з вялікім майстэрствам выконвае ролю Фердынанд — жонкі Сейфуллы-Бей у спектаклі «Першы дзень свята».

Акрамя Мінска, тэатр пакажа свае спектаклі ў раённых цэнтрах, а таксама арганізуе творчыя сустрэчы на прадрывах і ў калгасках.

Калектыў тэатра чакае ад глядачоў беларускай сталіцы таварыскай крытыкі. Мы спадзяемся, што наша першая сустрэча з глядачамі Мінска будзе не апошняй.

А. ІСАЕВ, намеснік начальніка Іванаўскага абласнога ўпраўлення культуры.

Ва ўрочышчы Гута-Міхалін, якое размяшчае ў лясках Ружанскай пшчы Брэскай вобласці, адбыўся міжраёны фестываль моладзі, прысвечаны Су-свеему фестывалю 1957 года.

Самадзейным і танцавальным калектывам дэманстравалі сваё майстэрства, праводзілі гульні, былі арганізаваны атракцыёны, спарбнічалі ў майстэрстве ваджэння матыцкаў спартсмены ДТГААФ.

На здымку: выступленне харавога калектыва Шарашоўскага раёна.

(Фотахроніка БЕЛТА).

Москва. Усеаюзная прамысловая выстаўка 1956 года. На здымку: на плошчы Механізацыі. Фото А. Сергеева (Фотахроніка ТАСС).

Кнігу—у масы

Ляццяць паперкі...

Вольга Іванаўна Жураўлёва, загадчык Ляхавіцкай кнігарні Брэскага аблкінагандля, задумалася. Перад ёю ляжыць тоўстая папка, на якой напісана: «Перапіска з аблкінагандля». Яна толькі што вырнула з абласнога чарады работнікаў кніжлага гандлю. Там многа было гаворкі пра месячнікі кнігі. Праўда, нічога новага яна не пачула. Адна і ты-ж прамоўці, і ўжо раней ведаеш, што яны скажуць.

Не паспела Вольга Іванаўна прыхаціць дамоў, у Ляхавічы, як наўздагон ёй паліцэйскія тоненькія літкі паперы, і ўсё пра месячнікі кнігі. Тут і падрабязны «план рэалізацыі літаратуры па раёну», і «план мерапрыемстваў па правядзенню месячніка кнігі», і «спрыкладная форма справаздачы аб правядзенні месячніка кнігі». У кожным з гэтых дакументаў па дваццаці і больш пытанняў.

— І вост так заўсёды ў нас. Мы самоу жыццёвую справу асудым, загубім у беспаконцых вольгах і розных паперках, — расказвае Вольга Іванаўна. — Вось хопіць ўзяць гэтую папку. Мінуса пяць месяцаў, а ў ёй падшыта калі сям'ядзесяці паперак, атрыманых з Брэста і Мінска. Вы ўбачыце тут і тэлекрамы, і загады, і поштарамы, розныя напаміны аб тым, што магазіны атрымліваюць справаздачы.

Брыху падуваўшы, яна дадала: — А дна толькі і патрабуюць, што своечасова складзі і паслаць у Брест справаздачу ці зводку. Не даслаў своечасова — атрымлівай вымову. А як справы ў магазіне, гэта менш за ўсё турбуе нашых кіраўнікоў. На якіх іх жага, калі з'явіцца і работу кнігарня на вольгах і літках. У вольгах не хочучь ведаць, што патрэбна пакупніку, не ўлічваюць яго запатрабаванні.

Ляхавіцкі раён — сельгаспадарчы. У бібліятэках для спецыялістаў сельскай гаспадаркі ў першую чаргу павінны быць розныя вядзюныя кнігі па трактарнай справе, аб кукурэзе і інш. Але колькі ні пісала Вольга Іванаўна ў аблкінагандля, яе заўсёды ніколі не ўлічвалі і не задаваліся ёй. І цяпер у магазіне гэтай літаратуры няма. Надзімай абмежаваны выбар мастацкай літаратуры. Твораў выдання 1955-56 гадоў мала. На паліцах стаяць кнігі, якія выйшлі ў свет некалькі год назад.

У многіх магазінах Брэскай вобласці няма кніг беларускіх пісьменнікаў. У Гарадзішчанскай кнігарні на паліцах толькі пяць літцаў назваў твораў беларускіх пісьменнікаў і дзесяць — перакладзе на беларускую мову. Аслучайнаю твораў Коласа, Маўра, Ільнякова, Броўкі, Панчанкі, Кулакоўскага, Хадкевіча і іншых беларускіх літаратараў.

Абмежаваны асартымент кніг прыносіць да таго, што пакупнік перастане наведваць магазін, а бібліятэкі не могуць сістэматычна пашыраць свой кніжны фонд. Карчоўскі сельскі Совет перавёў Гарадзішчанскай кнігарні 400 рублёў на набыццё літаратуры. Але бібліятэкар амала адабраць патрэбных ёй кніг толькі на 200 рублёў. Раённая дзіцячая бібліятэка атрымала нядаўна 1.500 рублёў на набыццё літаратуры, а ўзяла не толькі на 500 рублёў, бо ў кнігарні адсутнічаюць новыя дзіцячыя кнігі.

Работы кніжных магазінаў не цікавяць раёныя аддзёлы культуры, партыйныя і камсаомскія арганізацыі. Ра-

Замест кніг... аб'явы

Вёска Ярэміч Мірскага раёна. Сельмаг. Да прылаўка аддзела культтвараў пакупнікі падшлі адрэзак-ж, ледзь адчыніліся даверы магазіна.

— Дай мне, Раісачка, дзве кнігі пра Паўліка Марозова, — прасіць калгасніца. — Навешта-ж дзе? — Чуваю дакарэвія галасы.

— Сын і ўго таварышу...

Кнігі ляжць на асобнай паліцы. Тут і мастацкая літаратура, і навукова-папулярная, і сельгаспадарчая. Жанчыны, абступіўшы прылаўка, з цікавасцю разглядаюць прыгожа ілюстраваныя выданні для дзяцей.

— Да веча рабярзурь, — тлумачыць загадчыца сельмага Раіса Гуліцкая. — У вёсцы кніга цяпер рач першай неабходнасці. У кожнай хаце чытаюць Але... Ды што гаварыць. Вось на каляндар. Кожны, хто паглядзіць на яе, скажа: непаваротліва людзі здыцяць у нашым раёнаўсавезе. З Міра ў Ярэміч дзесяць кіламетраў. А кнігі адтуль везлі нам амаль поўгода.

Нават цяпер, калі попыт на літаратуру непамерна вырас, мірскія кааператары больш засядваюць абмяжоўваюць сваю дзейнасць рознымі паставамі і дырэктывамі. У апошняй з іх сказана: «На драбату чэрвеня ў лядзюўну сетку раёна паступіць мастацкай літаратуры на 16 тысяч рублёў». На гэтай прычыне кіраўнікі сельго і іх намеснікі павінны неадкладна «выкарыстаць» усё формы пазамажнага продажу кніг — разноску, развозку, гандаль на рынку. У свой час з гэтай добрай задумай наліся амаль усё работнікі гандлю. Але цяпер яны ўжо аблабілі аб сваёй паставе: на рынку і ў большасці магазінаў кніг не выдаць.

Мы заехалі ў вёску Даўгінава. Непадобна — тры школы, ветэрынарны пункт, МТС. Здавалася-б, у раёнаўсавезе ўлічваюць гэта і зрабюць усё неабходнае для таго, каб новыя кнігі бесперабойна паступалі ў Даўгінава. Пакупнікоў тут многа. Загэдчык магазіна адрадаўся ад іх пустымі скрынкамі і, калі хто запітае ў яго пра кнігі, раіць:

— Шпіце заяву. Не мне, а ў райком партыі пішыце. Кніг, бачыце, яшчэ няма і невядома, калі яны будуць.

З вялікімі перабоямі, а часам і зусім не завозіцца літаратура ў Лядзюўні, Антанеўскі, Ворыскі і іншыя магазіны. У Ворыске пакупнікам прапаноўваюць стараы падручнікі. Пераважна толькі падручнікі галандзкіх у Турцы. Уласна кажучы, там ужо не працуюць, а спісваюць іх, бо падручнікі ўстарэвалы.

Падобныя факты — у Жухавіцкім і Мірскай сельго. Замест кніг там цяпер можа бачыць толькі аб'явы аб тым, што ў магазінах ёсць «багаты выбар мастацкай, навукова-папулярнай і сельгаспадарчай літаратуры».

Трыгодкі Якуба Коласа «На ростанях», як вядома, выдзелены масавым тыражом, але ў вёсках яна рэдка з'ява. Не заўсёды можна набыць там раман Кузьмы Чорнага «Трыне пакаленне». А на базых кнігі залежваюцца.

Пры кожнай дзесяцігодцы ёсць кіёскі па продажы канцылярскіх прылад і падручнікаў. Чаму-б не завесці туды і мастацкую літаратуру?

Калі асенсаваць лічбы

Горкі Магілёўскія — горад студэнтаў. Тут знаходзіцца адна з буйнейшых навуковых устаноў рэспублікі — Беларускае сельгаспадарчая акадэмія. Тры з паловай тысячы студэнтаў займаюцца на стаячых, больш чым паўтары тысячы — завочна. Выкладчыкаў, служачых і іншага персаналу акадэміі — каля 900 чалавек.

Кнігу ў Горках паважваюць асабліва. Сотні чалавек штодзённа наведваюць кніжны магазін. Загэдчык Горцагага культмага С. Раманаў з годнасцю гаворыць:

— На пакупнікоў не скардзімся. Трыцца чэрвеня атрымалі з базы літаратуры на пяць тысяч рублёў. Толькі з гэтай партыі за пяць дзён рэалізавана на чатыры тысячы.

Лічбы, якія называе С. Раманаў, служыць прыкладам, асабліва калі ўлічыць, што згодна з планам месячніка кнігі магазін павінны прадаць літаратуры на сем тысяч рублёў.

— Значыцца, чэрвеньскі план будзе выкананы?

Абавязкова. Галоўнае, месячніку патрэбна добрая кніга.

Аднак, калі лічбы паступова даходзяць да свядомасці, пачынае стаяцца да іх з недавер'ем. Стараецца асенсаваць іх. У адной толькі акадэміі калі шасці тысяч пакупнікоў, а план месячніка па культмагу — сем тысяч рублёў. Калі ўлічыць, што кнігі купляюць і рабочыя ільнявазда, і работнікі партыйных і савецкіх устаноў, і іншыя жыхары Горак, гэтая лічба паўстае ў іншым святле.

У Горцы кніжны магазін сістэмы Магілёўскага аблкінагандля, дзе загэдчыкам С. Халупаў, кнігі былі ўпершыню дастаўлены толькі васьмага чэрвеня, усюго на тры тысячы рублёў.

Магілёўскі аблкінагандля заводіць у Горкі вельмі мала літаратуры. Патрэбна і добрую кнігу «завіць» тут вельмі цяжка. Так, рамана А. Іванова «На Далёкім Усходзе» заказана 200 экзэмпляраў, прыслана з базы — 60; «Календары калгасніка на 1956 г.» — толькі 20, менш чым па аднаму экзэмпляру на калгас. Адрывнога календара для дзяцей не прыслана ніводнага экзэмпляра. Рамана А. Дзюма «Граф Монто-Крысто» заказана 400 экзэмпляраў, прыслана-ж 20. Падпісныя выданні ў магазін паступае пяць-шасць (радка больш) камплектаў, прычым — нерэгулярна. Да гэтага часу неслана пяць экзэмпляраў першага тома «Бібліятэкі прыгод».

У той-жа час Магілёўскі аблкінагандля «не скупіцца» на некаторыя кнігі. Так, Горцы кніжны магазін заказваў на 20 экзэмпляраў кнігу «Штукінадаўля» С. І. Сметана і «Світагадоўля» А. Л. Рэзьвіна, а было прыслана: першай кнігі — 420 экзэмпляраў, другой — 270.

Нідаўна магазін атрымаў семдзесят экзэмпляраў пятага тома твораў акадэміка В. П. Масогава. Першы і другі тамы гэтага выдання завозіцца, а трэці і чацвёрты — не. Такі-ж лёс і іншых выданніў, прыбыў толькі трэці том твораў К. С. Станіславаўска, толькі другі том «Выбраных твораў польскіх мысліц

Настаўнік, друг, натхніцель

На працягу ўсёй сваёй літаратурнай дзейнасці А. М. Горкі быў непарукальна звязаны з культурай беларускага народа. Ён добра ведаў вусную народную творчасць беларусаў. Гэтую сапраўдную яго дружбу на працягу многіх гадоў з вучоным этнографам і фалькларыстам Адамам Ягоравічам Багдановічам — бацькам вядомага беларускага паэта Максіма Багдановіча.

У 1896 годзе А. Я. Багдановіч пакінуў працу ў славянскім банку ў Гродні і перавёўся на службу ў Ніжні Ноўгарад. Накіраваўшыся ў Ніжні, ён заручыўся рэкамендацыяй пісьмом на імя А. М. Пешкава ад пісьменніка Е. Н. Чырныкава, які ў той час служыў у Мінску.

А. М. Горкі сустраў А. Я. Багдановіча цёпла, са сярбосцю.

«Даведзіўшыся, што я беларус, ён як быццам узрываўся гэтаму.

— Вы беларус? Ну, вельмі... Ну, вельмі... Вось гэта добра. Я многа блукаў па Русі, прыгладзіўся... Многа непрацаваў... А вось Беларусі зусім не ведаю. А цікава. Можна быць вы мне напамінаць? А-а... вы забягаеце этнаграфія? Вось гэта добра: вельмі дарэчы!» (Зб. «М. Горкі на радзіме», 1937, стар. 42).

Ужо пры першым знамястве ў Горкага і Багдановіча абудзіліся ўзаемныя сімпатыі, якія хутка перараслі ў прыязныя адносіны, а затым у сардэчную дружбу. У Ніжнім А. Я. Багдановіч ажаніўся з Александрай Паўлаўнай Волжынай — роднай сястрой жонкі А. М. Горкага. Гэтыя сваяцкія сувязі яшчэ больш зблізілі іх.

У сваіх успамінах аб Горкім Багдановіч гаворыць «аб блізкім жыцці і шматлікіх вяселлях сабраўшыхся, сапраўды сардэчных адносін за ім...».

У 1898 г. Багдановіч атрымаў ад Горкага два томы першага выдання яго апавяданняў з аўтаграфам: «Дарогамі і любімым менам Адама Ягоравічу». Пасля, у 1924 г., ён прысады Багдановічу з сарбонам сваю кніжку «Заметкі з дзёніка» з надпісам: «Старому сябру Адаму Ягоравічу Багдановічу М. Горкі на ўспаміны».

На працягу многіх гадоў Горкі перапісваўся з Багдановічам. На жаль, яго лісты 1897—1906 гадоў — некалькі дзесяткаў — загінулі ў 1918 г. у час вясковыя пажары. У архіве А. М. Горкага захавалася толькі некалькі паслянастрычных лістоў, у якіх Горкі называе Багдановіча сваім старым сябрам, дзеціца з ім сваімі творчымі задумамі.

Цікавы падрабязнасці аб блізкіх сувязях Горкага з Багдановічам у Ніжнім Ноўгародзе наведваем у сваіх успамінах доктор В. Н. Залатніцкі: «У час хваробы часта наведваў яго А. Я. Багдановіч, які прыхаў з г. Мінска, цікавы субсеціна-дыялекты, які добра падтрымліваў яго дух і настроі» (Зб. «М. Горкі ў Ніжнім Ноўгародзе», 1928 г., стар. 63).

У час гэтых сутрач Горкі і Багдановіч, па сведчанню Залатніцкага, любілі паспрачацца на літаратурны, грамадскі і філасофскі тэмы, якія ў той час хвалілі перадавых людзей. Многа жывых і цікавых апавяданняў пачуў Багдановіч ад Горкага, які гаворка ведаў жыццё і ўмеў захапляюча расказваць.

А. Я. Багдановіч, успамінае жонка М. Горкага — Евадэрына Паўлаўна, быў чалавекам высокадукаваным. Ён захваляўся мастацтвам і літаратурай, але больш за ўсё этнаграфіяй і фалькларам. Багдановіч любіў М. Горкага і праводзіў з ім доўгія вечары. Не раз Алексіей Максімавіч служыў з яго вуснаў беларускі народныя казкі, песні, прыказкі. Сваймі апавяданнямі Адам Ягоравіч абуджаў у М. Горкага цікавасць да беларускай літаратуры, да беларускай народнай паэзіі.

У Ніжні Багдановіч прывёз шмат кніг па беларускай этнаграфіі і вуснай творчасці беларускага народа. Адну са сваіх прац — «Рэшткі старажытнага светлагляду ў Беларусі» — ён падарыў М. Горкаму з надпісам: «Паважанаму Алексію Максімавічу Пешкаву, дарогаму Максіму Горкаму ад аўтара. 5/ХІІ-1896 г.».

У кнізе Багдановіча ёсць шмат паметаў і заўваг Горкага. Надпісаныя ў тэксце слоў і асобных выразаў, надпісы на палях сведчаць аб сур'ёзнай цікавасці пісьменніка да беларускіх паданняў, вераванняў, старадаўніх звычаяў.

Узвешчаны беларусы аб зямлі, аб тым свеце, паданні аб цудадзейных каменях, аб кветках-папараці, забавінай адносіны да жывёл, варажбы, народнай медыцыны, розныя прыкметы — усё гэта аварыта за сёбе ўвагу М. Горкага.

Валікую цікавасць выклікалі ў яго апавяданні пра цудадзейныя камені і звязаныя з імі легенды аб людзях, за грахі ператвораных у камені.

Асабліва ўзамацавала цікавасць М. Горкага да вуснай творчасці рускага, украінскага і беларускага народаў у каарыяны перыяд. У лістах да пісьменнікаў, літара-

туразнаўцаў, этнографу ён просіць прысады яму кнігі па фальклору. Разам з працамі па рускаму і украінскаму фальклору Горкі атрымаваў у гэты час з Расіі і кнігі па беларускаму фальклору: «Беларускія народныя песні» П. В. Шэйна, «Беларускія аборнікі» Е. Р. Раманава.

Аб «Беларускім аборніку» Раманава ёсць упамінанні ў артыкулах М. Горкага «Аб казках» і «Гутаркі пра рамяство». У апошнім з іх Алексіей Максімавіч расказвае, як яшчэ ў юнацкія гады яго ўразіла казка пра святых — хітрага Нікалая Міракліўскага і п'яніцу Кас'яна, і зазначае, што яшчэ да таго, яго дзяўцося яму пачуць гэтую казку з вуснаў пастуха, ён чытаў яе ў беларускім аборніку Раманава.

Да беларускага фальклору М. Горкі звяртаўся і ў наступныя гады. У яго асабісты бібліятэцы да апошніх гадоў заставаліся «Беларускія песні» П. В. Шэйна, «Беларускі аборнік» Е. Р. Раманава, «Смаленскі этнаграфічны аборнік» В. Н. Дабравольскага і п'яніцу Кас'яна, і зазначае, што яшчэ ў юнацкія гады яго ўразіла казка пра святых — хітрага Нікалая Міракліўскага і п'яніцу Кас'яна, і зазначае, што яшчэ да таго, яго дзяўцося яму пачуць гэтую казку з вуснаў пастуха, ён чытаў яе ў беларускім аборніку Раманава.

Шырокую выдомасць атрымаў лісты М. Горкага да М. М. Кашубінскага і А. С. Чарэмнава, у якіх дзеціца высокая ацэнка творчасці заснавальнікаў сучаснай беларускай літаратуры Кушалы і Коласа. Ён горава палюбіў іх вершы і песні, блізкі і зразумелы мільёнам прапоўняць. Адназначна прастату, прадзіваць, шчырасць, народнасць беларускай дэмакратычнай паэзіі, Горкі падкрэсліваў, што ў яго гэтага яшчэ не хапае пісьменнікам буржуазнага дэкадансу.

Вельмі наважылі, што гэтыя каштоўныя рысы, заўважаныя ў творчасці Янкі Кушалы і Якуба Коласа, М. Горкі прапагандаваў у сваіх лістах, да пачынаючых пісьменнікаў. Шчыра ад сэрца, імкніцеся да прастаты, да непаказнасці, да шчырасці і задушевнасці. — раўн і тыпова, цікава, павучальна, — простае, змысловае; сапраўдная павага — заўсёды павага сэрца, песня душы.

Вось гэтую сапраўдную павагу, зкая ідзе з глыбіні народнага сэрца, М. Горкі ахучуў у творах Янкі Кушалы і Якуба Коласа.

М. Горкі горава ацэньваў права беларускага народа на свабоднае нацыянальнае развіццё. Ён добра разумее, якую выдатную ролю адыграла была адна з перадавых дэмакратычных літаратура ў жыцці роднага народа, у яго вывадчэй барацьбе.

У творчасці Янкі Кушалы і Якуба Коласа пратэставаў пісьменніка цікава перш за ўсё тое, наколькі прадзіваць ён ідэі вызваленчых барацьбы і нацыянальнага развіцця.

Рост маладой беларускай літаратуры М. Горкі лічыў паказальным фактарам культурнай творчасці дэмакратычнага мас, падей, якая заслужыла ўвагі і ўсеваковага вылучэння. Алексіей Максімавіч сам хацеў зацікавіць вывучэннем беларускай літаратуры. Намер А. В. Амфітэатрава напісаць аб творчасці беларускіх паэтаў выклікаў у Горкага горавае адрабненне. «Хочаце напісаць аб беларускай літаратуры? — пытаў ён. — Вельмі цікава з'ява. Матэрыял прышлю» (Архіў А. М. Горкага).

У 1912 годзе ў лістах да В. В. Вересаева — аднаго з кіруючых «Вігавыдавецтва пісьменнікаў» — М. Горкі прапаўнаваў выдць зборнікі твораў беларускай, украінскай, латышскай, татарскай, грузінскай, армянскай і іншых літаратураў, якія-б пазнамілі рускага чытача з духоўным жыццём гэтых народаў.

Ажыццявіў выданне зборніка беларускай літаратуры да Кастрычніцкай рэвалюцыі не ўдалося. Але важна адзначыць, што Горкі ўжо вёў працу ў гэтым напрамку. Ён быў першым папулярызатарам творчасці Янкі Кушалы і Якуба Коласа сярод рускага чытача.

М. Горкі быў у захапленні ад назвы Янкі Кушалы «Адвечная песня». Яго ўсхвалявала моцна выказаная ў гэтым творы ідэя ўзвышчэння чалавека, услаўлення яго творчай моцы, яго высокага прызначэння на зямлі. У суровым рэалізме паэмы, у яе гуманістичнай накіраванасці пратэставаў пісьменнік бачыў глагоўную вартасць гэтага твору, лічыў яго прыкладам высокага і прадзівага мастацтва, хапце пераказці на рускую мову.

«Нам і справамі Вы пераказці-б «Адвечную песню» Янкі Кушалы, — пісаў Алексію Максімавічу ў 1911 г. А. В. Амфітэатрава, — саўзнаў рач» (Архіў А. М. Горкага).

Вястун свабоды і дружбы народаў, Горкі вёў настольку барацьбу за прызнанне і росквіт нацыянальных літаратураў. Ён імкніўся ў кожнай літаратуры выявіць і падтрымаць усё лепшае, здаровае, жыццёвае, што з'яўляецца беспронічным культурным здобаткам. У яго задуху ўваходзіла — паказць усё гэта рускаму народу, аварычу на яго ўвагу перадавай часткі рускай інтэлігенцыі.

З імем М. Горкага звязана новая эпоха ў гісторыі літаратурнага сувязей — эпоха брацкага супрацоўніцтва, узаемадапамогі і ўзаемага ўважання літаратурнага сацыялістычнага нацыянальнага крыяны. Беларускае пісьменнікі, як і ўсе савецкія пісьменнікі, называюць Горкага сваім велькім настаўнікам, другом і натхніцель.

В. ІВАШЫН.

Коласа: «Жалейка», «Адвечная песня», «Песні жалбы». Доўгі час аб перапісцы М. Горкага з редакцыяй «Нашай нівы» мы не мелі ні якіх іншых дадзенняў, акрамя паведамлення самой газеты. Цяпер нам вядомы змест таго ліста, які ў верасні 1910 г. быў накіраваны Горкім на імя редакцыі «Нашай нівы». У ім Горкі праціў редакцыю высады яму слоўнікі Насовіча, граматыку беларускай мовы, брашуры Доўнар-Запольскага аб творах Дуніна - Марцінкевіча, песню Кушалы «А хто там ідзе?» з нотамі, пытаўся, дзе можна дастаць беларускія песні, запісаныя для грамафона.

Шырокую выдомасць атрымаў лісты М. Горкага да М. М. Кашубінскага і А. С. Чарэмнава, у якіх дзеціца высокая ацэнка творчасці заснавальнікаў сучаснай беларускай літаратуры Кушалы і Коласа. Ён горава палюбіў іх вершы і песні, блізкі і зразумелы мільёнам прапоўняць. Адназначна прастату, прадзіваць, шчырасць, народнасць беларускай дэмакратычнай паэзіі, Горкі падкрэсліваў, што ў яго гэтага яшчэ не хапае пісьменнікам буржуазнага дэкадансу.

Вельмі наважылі, што гэтыя каштоўныя рысы, заўважаныя ў творчасці Янкі Кушалы і Якуба Коласа, М. Горкі прапагандаваў у сваіх лістах, да пачынаючых пісьменнікаў. Шчыра ад сэрца, імкніцеся да прастаты, да непаказнасці, да шчырасці і задушевнасці. — раўн і тыпова, цікава, павучальна, — простае, змысловае; сапраўдная павага — заўсёды павага сэрца, песня душы.

Вось гэтую сапраўдную павагу, зкая ідзе з глыбіні народнага сэрца, М. Горкі ахучуў у творах Янкі Кушалы і Якуба Коласа.

М. Горкі горава ацэньваў права беларускага народа на свабоднае нацыянальнае развіццё. Ён добра разумее, якую выдатную ролю адыграла была адна з перадавых дэмакратычных літаратура ў жыцці роднага народа, у яго вывадчэй барацьбе.

Ажыццявіў выданне зборніка беларускай літаратуры да Кастрычніцкай рэвалюцыі не ўдалося. Але важна адзначыць, што Горкі ўжо вёў працу ў гэтым напрамку. Ён быў першым папулярызатарам творчасці Янкі Кушалы і Якуба Коласа сярод рускага чытача.

М. Горкі быў у захапленні ад назвы Янкі Кушалы «Адвечная песня». Яго ўсхвалявала моцна выказаная ў гэтым творы ідэя ўзвышчэння чалавека, услаўлення яго творчай моцы, яго высокага прызначэння на зямлі. У суровым рэалізме паэмы, у яе гуманістичнай накіраванасці пратэставаў пісьменнік бачыў глагоўную вартасць гэтага твору, лічыў яго прыкладам высокага і прадзівага мастацтва, хапце пераказці на рускую мову.

«Нам і справамі Вы пераказці-б «Адвечную песню» Янкі Кушалы, — пісаў Алексію Максімавічу ў 1911 г. А. В. Амфітэатрава, — саўзнаў рач» (Архіў А. М. Горкага).

Вястун свабоды і дружбы народаў, Горкі вёў настольку барацьбу за прызнанне і росквіт нацыянальных літаратураў. Ён імкніўся ў кожнай літаратуры выявіць і падтрымаць усё лепшае, здаровае, жыццёвае, што з'яўляецца беспронічным культурным здобаткам. У яго задуху ўваходзіла — паказць усё гэта рускаму народу, аварычу на яго ўвагу перадавай часткі рускай інтэлігенцыі.

Сцяна са спектакля тэатра імя Янкі Кушалы «Апошні». У ролі Івана Каламіцкава — У. Уладзімірскі, у ролі Якава — С. Вірыла.

Выданне твораў М. Горкага

У 1910 годзе ўпершыню была выдана кніжка Максіма Горкага на беларускай мове. Гэта было апавяданне «Архіў і Ленка», выпушчанае выдавецтвам «Наша хата».

У 1917 г. напярэдадні Кастрычніцкай рэвалюцыі, у Мінску было заснавана выдавецтва «Звязда», якое выдала першыя кніжкі Максіма Горкага ў арыгінале: «Челкаш», «Макар Чудра», «Товарыш» і «Дружкі».

Першым савецкім выданнем твораў Максіма Горкага на беларускай мове была малюлька кніжачка «Песня аб Сокале». Песня аб Буравішчы, выдана ў перакладзе Ю. Б. (Юлія Бідлы) у 1925 г. у горадзе Кірэвічы. З гэтага часу амаль штогод выходзіць у БССР 9 разоў, з іх 5 у перакладзе на беларускую мову.

У 1936 годзе Дзяржаўнае выдавецтва БССР пачало выдаваць поўны збор твораў Максіма Горкага ў перакладзе на беларускую мову. Выйшлі тэмы А—ХІІІ, ХІV—ХХ, ХХІІІ—ХХІV. Включаны Ачынная арыяна перапыніла выданне. Над редакцыяй перакладаў на беларускую мову для «Збору твораў» М. Горкага працавалі вядомыя майстры беларускай прозы Я. Колас, Зм. Вядуля, М. Лынькоў і іншыя.

Н. ВАТАЦЫ.

На беларускай сцэне

Амаль усе тэатры рэспублікі ў сваім рэпертуары маюць п'есы М. Горкага. Многія пастаюкі шэла сустраць глядачамі. Так, напрыклад, у 1937 годзе на сцэне тэатра імя Я. Кушалы з няменным поспехам ідзе спектакль «Апошні».

У пасляваенныя гады рэпертуар многіх беларускіх тэатраў убагачыўся творами вядомага пісьменніка. Калектыў тэатра імя Я. Коласа паказаў спектакль «Ворагі», «На дне», «Васа-Жалезнона». Тэатр імя Ленінскага камсомола Беларусі ажыццявіў пастаюку спектакля «Гор Бульбоў і іншыя» і «Зыкавы».

У Гомельскім, Пінскім і Гродзенскім абласных тэатрах глядачы пачалі пачаць «Дачкі», «Апошні», «Васа Жалезнона».

Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горкага ставіць п'есы «Варвары» і «Мяшчане».

Ноўгарадскі тэатр у Магілёве

Спектаклем «Ворагі» М. Горкага тут пачаў свае гастролы Ноўгарадскі тэатр. У пастаюку прынялі ўдзел заслужаныя артысты РСФСР А. Міраслава, В. Рубцоў, В. Кавалевіч, народны артыст Марыйскі АССР і заслужаны артыст РСФСР А. Скрабін.

За час гастролей магілёўчане ўбачылі «Хто вынаваць» па рэману А. Герца, «Месяц ў вёсцы» І. Тургенева, «Позняе каханне» А. Астроўскага, «Ужое дзіцё» В. Шкваркіна і іншыя.

Вобразы роднага краю

«Я люблю гэтыя прасторы, люблю асабліва, ружова-сінія далі іх, поўная жыцця, малюлька, рознастайнасці толькі зямлі і ноба, дзе так многа рагону для тваіх вачэй, дзе маўляўна далечныя, атудзіўшыся танесенка наміткаю сінеці, думае нейкую адвечную сваю думку і так моцна пярвае душу зазіраць за заслонку гэтай мудраці, каб пазнаць яе таямніцы. Я люблю гэтыя далі, дзе ласкава-прыветнае сонна разлілае свой усмах і так пянічотна праводзіць мянцэчкаю прамянамі па твары зямлі і лёгкімі ветрыкамі залына на голых залёнае лісце, рачэсвае і блытае косы куцарым хвоямі і гоідзе над полем ербона-парае жыта, кожны момант пераважвае яго жыцця рухавіныя цэні і асвятленне, як-бы выгнаваючы з зямлі ізына-дымную, басконную, несупынную дэманію».

Чытаем — і мільёныя забываюцца, што перад тэабім кніга. Зіацца, спыніць перад карцінай, створавай рукою выданага жывапісца, і не можам адвесці вачэй ад якіх фарбаў сонечнага летнага дня. Хочацца наважыць запамінаць і ружова-сінія далі, якія так вабяць да сёбе, і ербона-парае жытнівае ноба пах заходных павявамі ветрыку. Памяць да драбніц узаўважэ вобразы родных мясцін, званых з часоў маленства.

Пейзаж, намалюваны пісьменнікам, поўны жывіцы і руху. Чытаем далей, і нібы расоўваюцца непрыкметнае рамкі карціны: бачым параскаваныя на прастораз зямлі аленскія салбы і іх «ніжкімі хаткамі», верабанімі, ліпамі, авсамі і клёнам! А потым дзвені на самай мяжы сінеючай далечы разліла сваё крыла грозная хмары... Паўна, многія з нас, перачытваючы трылогію «На ростанях», зведлі на адну

„ШЧАСЦЕ“

Нядаўна тэатр імя Я. Коласа паказаў пісьменнаму глядачу новы спектакль па п'есе І. Дорскага «Шчасце». Настаючы спектакль Н. Лойтар, мастак Я. Нікалаў і ўвесь калектыў выканаўшы зрабілі вельмі многа, каб глядацкі да гледача ідэіны і мастацкі змест п'есы. У аякай ступені гэта ім удалося. Глядач прыняў спектакль з прыхільнасцю. Перапоўненая зала тэатра і яе рэакцыя на пады, якія адбываюцца на сцэне, ажрава сведчаць аб гэтым.

Балі спачатку канфлікт паміж героямі п'есы развіваецца ў плане сямейна-бытавой драмы, то ў далейшым ён пераходзіць у вострую барацьбу дзіцей сумлення, аднаго сьправа пабузова нобата грамадства супраць людзей, якія пераарыліся пах ульвавам чужой ізаляцыі ў сабелюпаў, аягатаў і кар'ерыстаў, для якіх асабістыя драбныя іштараы вышэй за грамадскія, партыйныя даяржаўныя.

Пераважае п'есы, напшы сучаснікі, шукаюць свайго шчаця ў жыцці. Розным катэгорыям людзей іно ўвадзена парознаму.

Занавальны сакратар райкома Надзежа Пітэроўна Андрэева імкнецца знайсці пшчаце ў самааданай працы, у выкананні ён партыйнага і грамадскага абавязкаў, у выхаванні свайго сына Сашы сумленнем грамадзінама, не падобным да яго бацькі — самазадаволената абывацеля з партыйным бістама у кішані.

Для Нікалая Іванавіча Балышова, інжынера, дырэктара МТС, пшчаце — у адданай рабце на ўвадым каляснага жыцця, у каханні да Надзежкі Пітэроўны, годнай жанчыны, якая мужна і стойка перажывае сваю асабістую трагедыю.

Васіль Грыгор'евіч Барускоў, адкаваны кіраўнік абласной установа, пшчаце бацьчыку ў старанні спакойнага забеспячэння жыцця з «професанскага», з апрапутой на апошній модае машынак-жонкай, для свайго сынакоу і дорабрыту Барускоў не спяніацца перад ашуканствам партыі і дзяржавы. Залічыўшы раў і назабэсіць сёбе ў «златы фон» кіруючых кадраў, ён, на сутнасці, даўно пераарыліўся ў «сваляможа», для якога партыя перастала быць сэнсам і зместам яго жыцця, а стала ержкам бестурботнага існавання.

Барускоў абружае сёбе пахалімамі, спрабуе апукаць партыю, палтасоўваючы лібы ў ервавадчы па рабце МТС. Ідзе на хітрыкі, размырваючы прымырэнне з сям'ёй, якую ён пакінуў, калі пагражала выключэнне з партыі.

Для Ніны Дзядзіўны, жонкі Барускова, пшчаце складзенаца са створацы мяшчанскага «снадарэчната» дорабрыту, з карыстання адыбтыкамі чужой працы.

Сваё дорабрынае «шчаце» Зіновій Сялігевіч Папелін ішчае за чужой епіноў? З'яўляючыся верным паслухаючым Барускова, ён пахіае яго ў хвіліны партыі.

Тэма грамадскага і асабістага прахадзіць праз увесь спектакль. У канфікце паміж людзьмі, якія па-рознаму разумеюць гэтыя катэгорыі, і змшчацаца ўвесь сэнс спектакля, бо пшчаце сучаснага чалавека толькі таты можа быць поўнакробным, калі асабістае і грамадскае непадзельнае паміж сабою. Гэта неад'емная рыса савецкага чалавекі. Таму, выкрыва да канца, Барускоў першій крах у гэты барацьбе.

Духовная сутычка паміж Барусковым і Балышовым, а ў фінальнай сцэне — паміж Барусковым і Андрэевай, такім чынам, ператвараецца ў вострую барацьбу супрацьдэтых сацыяльных характараў і жыццёвых прычынаў. Драматычная валія сямейна-бытавога параку пераарастае ў востры канфлікт грамадска-палітычнага гучання.

Аўтар не даводзіць да канца лёс Барускова і Папеліна, ды ў гэтым, уладна казучы, няма і патрыбы. Па хоу падзей глядачу ясна, чым усё скончыцца. Не даводзіць да канца аўтар і тонка намалювану ў сьвагоўным развіцці п'есы любімую лінію паміж Балышовым і Андрэевай. Яны заваявалі сімпатыі глядача, і ён цалкам на баку іхнага каханья, прыгожата і чыстага, правараната жыццём і пакутамі.

Божны з выканаўцаў дорабруменна імкніўся да створацы сапраўды рэалістычных вобразаў-характараў.

З. Каналіцка ў ролі Андрэевай увааблае вобраз валавой, энергічнай, наздата-

най на драбныя кампрамісы з жыццём і людзьмі савецкай жанчыны. Фінальная сцэна (перамога над Барусковым) у выкананні Каналіцкай гучыць прадзіва, без лішняй рысцоўкі. Прыглышаная галамі, крыда абражанай жанчыны не вырываецца ні ў адным руху, ні ў адной інтанацыі. Таму яе маральна перавага над Барусковым у вачах глядача набывае яшчэ большую сілу. Вельмі тонка, стрымана і тактоўна вынаўлена артысткай і другая лінія — лінія каханья Андрэевай да Балышова. Не абавязак перад сынам Сашам як-бы ськоўнае яе душу, якая толькі ў канцы спектакля паступова тая і пшчаце перад чыстаю пачуцця Балышова.

Станоўчы ў «шчаці» імя артыста М. Яроменкі ў ролі Балышова выклікае, аднак, раў пшчацінаў. Рэакцыя дачкі і назіраючыя рухуў, часамі непрадзіваых зместам п'есы, раптоўныя арухі ў павольным развіцці вобраза парубаючы часамі цяльнасці і закончарыста яго. Асуднаець прастата, мяккасці, ігра на павышаных інтанацыях і залішня перопаасць рухуў адбываюцца на пераканальнасці вобраза.

Заканчаны і цікавы вобраз Барускова стварае артыст А. Шалег. Павольна, без парку відае ён сваю ролю ад пачатку да канца спектакля. Тым больш ажрава выстуднае яго адмоўная сутнасць Барускова, тым больш пераканальна гучыць і лагічная развітка яго «кар'еры».

Улада створацы аўтарам п'есы вобраз сакратара абомо партыі Паўла Сялігевіча Нікіціна значна дапоўнены іграй М. Зіадачэва. Перад намі не хадуць адна схема вобраза адкаваната партыйнага кіраўніка, якіх так многа, на жаль, і ў тэатры, і ў кіно, а жывы чалавек, які жыць адным інтарэсам з народам, а павольнымі людзьмі, разам з імі хапцецца ад аяўдач і рудзючца поспехам. «Мада, мада мы яшчэ ведаем сваё людзей», — з падрабам гаворыць ён Барускову і, гледдач адчувае, што Нікіцін накіроўвае гэты папрук і самому сёбе.

Прадзіва і шчыра іграе малалад адытэста Я. Лічыцнер надыбну да выканацыя ролы Сашы. Створаны ён вобраз хахалла шчырасцю душэўных парываў малалата юнака.

Іркі, непаарыцы вобраз старэйшай налдаса, наўрэмалой і разам з тым чужай і прастай жанчыны, створаца М. Бачынава.

Многа творчай выдумкі і сапраўжнага непадзельнага камаца ў блізкаў ігры А. Ільінакага, які выканае ролю Папеліна. Сапраўды атрымаваець астычотны асаду, бачны высокае майстэрства артыста, які праплагае дорабры камедыйна традыцый рускага тэатра.

Можна толькі арабціць папрук аўтару п'есы за тое, што ён ствараў у гэтым вобразе нейкі варыянт

